

**การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริม
ความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์***

**DEVELOPING GUIDELINES TO ENHANCE TEACHER' EXPERTISE UNDER
NON – FORMAL AND INFORMAL EDUCATION CENTRE IN KALASIN
PROVINCE**

จิระเดช กล้าขยัน

Jiradach Klakayun

พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ

Pacharawit Chansirisira

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University, Thailand

E-mail: tumjiradach@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ 2) พัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ครูในสังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 212 คน โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มี 1 ด้านอยู่ในระดับมาก คือด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่วนที่เหลืออีก 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านบริหารจัดการห้องเรียน ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้

* Received 5 June 2020; Revised 16 June 2020; Accepted 29 June 2020

และด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ 2) แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการสั่งสม
ความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
ในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) จริยธรรมและ
จรรยาบรรณวิชาชีพ 2.2) การวัดและประเมินผล 2.3) นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
2.4) การบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ 2.5) บริหารจัดการห้องเรียน 2.6) การพัฒนา
ผู้เรียน

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, สมรรถนะ, การสั่งสมความเชี่ยวชาญ

Abstract

The research article aimed 1) to investigate the current situations, and desirable situations of teachers' expertise under non – formal and informal Education district centers in Kalasin province, 2) to develop the guidelines to enhance teachers' expertise under non – formal and informal Education district centers in Kalasin province. The sample of the study was 212 personnel who responsible for teachers under non – formal and informal Education district centers in Kalasin province. The instruments used were questionnaire and in – depth interview. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and PNI modified. The results of the study revealed that; 1) The currents situations of teachers' expertise under non – formal and informal Education district centers in Kalasin province shown that overall rated in moderate level, when considered into each aspect yielded that ethics and professional ethics was rated in more level. The rest of aspects rated in moderate level which could be ranged according to the highest mean as follows; student development, classroom management, educational innovation and technology, learning and curriculum management, and assessment and evaluation respectively. The desirable situations of teachers' expertise under non – formal and informal Education district centers in Kalasin province pointed out that overall rated in the most level, when considered into each aspect revealed that all aspects rated in the most level which could be ranged according to the highest mean as follows; ethics and professional ethics, classroom management, student development, educational innovation and technology, learning and curriculum management and assessment and evaluation respectively. 2) The

guidelines to enhance teachers' expertise under non – formal and informal Education district centers in Kalasin province revealed that the elements of the guidelines consisted of 2.1) ethics and professional ethics, 2.2) assessment and evaluation, 2.3) educational innovation and technology, 2.4) learning and curriculum management, 2.5) classroom management, 2.6) student development.

Keywords: Guidelines Development, Competency, Teacher' Expertise

บทนำ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ได้กำหนดแนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการไว้ ในหลายมาตรา เช่น มาตรา 79 “ให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และมีหน้าที่คอยพัฒนาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสม ในอันที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความก้าวหน้าแก่ราชการ” และมาตรา 80 “ให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งบางตำแหน่งและบางวิทยฐานะ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสม ในอันที่จะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและความก้าวหน้าแก่ราชการ” สะท้อนให้เห็นว่าครูไม่ได้ มีบทบาทเฉพาะการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเท่านั้น หากแต่ครูจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเอง ให้มีศักยภาพและเตรียมพร้อมอยู่เสมอ ที่สำคัญนอกเหนือไปจากการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนร่วมงาน นักเรียนและชุมชนก็ต้องเป็นสิ่งที่ ต้องยึดถือปฏิบัติควบคู่กันไปซึ่งถูกกำหนดไว้เป็นเกณฑ์พื้นฐานตามแต่ละสมรรถนะของครู (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547)

สมรรถนะ (Competency) เป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถให้กับบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยที่ช่วยให้พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อส่งผลไปสู่การพัฒนาหน่วยงานให้บุคลากรมีศักยภาพในการทำงานในตำแหน่งนั้น ๆ ในปัจจุบันมีการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของ “ทรัพยากรบุคคล” ให้มากขึ้น เพราะถือว่า “ทรัพยากรบุคคล” เป็นทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Capital) ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ต้องสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานให้กับหน่วยงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนามน เป็นหัวหน้ากลุ่มจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และเป็นนาย

ทะเบียนของสถานศึกษา ทำให้พบปัญหาที่เกิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างต่อเนื่อง อาทิ เช่น ภาระงานที่หนักอ้นเนื่องมาจากมอบหมายงานสอนที่ไม่ตรงตามวุฒิและความถนัดของผู้สอน ขาดครูที่มี ความรู้ความเข้าใจหรือตรงตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ครูขาดวินัย ปัญหาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นผลเชื่อมโยงไปสู่ผลลัพธ์ภายในองค์กร ซึ่งจากการศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ แล้ว พบว่า ผลสำเร็จขององค์กรจะเกิดขึ้นได้ต้องมา จากบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ จึงมีความสนใจว่า จะมีวิธีการหรือแนวทางในการส่งเสริมหรือพัฒนา สมรรถนะของครูเพื่อแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาได้อย่างไร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมี แนวความคิดที่จะศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติงานอันจะนำไปสู่การ การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์เพื่อเกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงาน และการบริหารงานของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดย เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 2 ระยะ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

1. ประชากรประกอบด้วย ครู กศน. ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวนรวมทั้งสิ้น 476 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครู กศน. ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (Finite Population) จึงใช้การเทียบประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2561)

แล้วทำการเทียบบัญชีไตรยางค์ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 212 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นในการสุ่ม แล้วกำหนดสัดส่วนตามขนาดของประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาขนาดเล็ก 2 แห่ง ครู กศน. 16 คน สถานศึกษาขนาดกลาง 6 แห่ง ครู กศน. 55 คน สถานศึกษาขนาดใหญ่ 6 แห่ง ครู กศน. 67 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ 4 แห่ง ครู กศน. 74 คน รวมทั้งสิ้น 212 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู กศน. จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 62 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพปัจจุบันตั้งแต่ 0.293 ถึง 0.974 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของสภาพที่พึงประสงค์ตั้งแต่ 0.545 ถึง 0.889 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.603 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.974

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู

1. แบบสัมภาษณ์สถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู มีลักษณะเป็นแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) ซึ่งสร้างขึ้นมาจากการศึกษาองค์ประกอบด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู ทั้ง 6 องค์ประกอบ และ 14 ตัวชี้วัด มีข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00

2. แบบประเมินแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีจำนวนทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบ 26 แนวทาง ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจัดส่งไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยได้กำหนดรหัสของแบบสอบถามทุกชุดก่อนจัดส่งไปยังสถานศึกษา ผู้วิจัยใช้วิธีการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและมีผู้ช่วยเหลือจัดส่ง แล้วนัดหมายเพื่อขอรับคืนด้วยตนเองและด้วยผู้ช่วยเหลือ ภายในเวลา 2 สัปดาห์ หลังการจัดส่ง โดยผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 212 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1. ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่งถึงผู้ให้ข้อมูลเพื่อขออนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อกำหนดวันและเวลาในการสัมภาษณ์ และดำเนินการส่งแบบสัมภาษณ์ไปยังผู้ให้ข้อมูลทางไปรษณีย์ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลจะได้เตรียมความพร้อมและทำความเข้าใจจุดประสงค์ของการวิจัย โดยจัดส่งไปล่วงหน้าอย่างน้อย 7 วัน

3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลจำนวน 9 คน (จาก 3 สถานศึกษา) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดเดียวกันกับที่ได้ส่งไปล่วงหน้า

4. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการจดบันทึกและใช้เครื่องบันทึกเสียง

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงและวิเคราะห์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการสร้างแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพครูต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู

2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู และทำการนัดหมายวันและเวลาสำหรับการประเมินแนวทาง

3. ผู้วิจัยนำเอกสารแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู พร้อมทั้งแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน

4. ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู คัดจากผู้ทรงคุณวุฒิ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ บัณฑิตแนะแนวเข้าโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

2. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น โดยการนำข้อมูลของผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับ

3. แบบสอบถามตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ นำความคิดเห็นทั้งหมดเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู ที่กลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะมาวิเคราะห์ แจกแจงความถี่ และคำนวณร้อยละ

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วทำการเรียงเรียงข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบ จากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลในแต่ละองค์ประกอบ และสร้างบทสรุปโดยการจัดลำดับตามองค์ประกอบหลักทั้ง 6 องค์ประกอบ ของสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูและนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

2. บัณฑิตแนะแนวทำการประเมินแนวทางลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความเหมาะสมและความเป็นไปได้

ของแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ ปรากฏดังตาราง 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู ศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์

สมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล	PNI _{modified}	ลำดับ
1. จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ	3.66	0.36	มาก	4.88	0.21	มากที่สุด	0.33	4
2. การวัดและประเมินผล	3.35	0.50	ปานกลาง	4.70	0.46	มากที่สุด	0.40	2
3. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.37	0.46	ปานกลาง	4.77	0.38	มากที่สุด	0.41	1
4. การบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้	3.35	0.53	ปานกลาง	4.73	0.45	มากที่สุด	0.41	1
5. การบริหารจัดการห้องเรียน	3.39	0.48	ปานกลาง	4.78	0.38	มากที่สุด	0.41	1
6. การพัฒนาผู้เรียน	3.47	0.47	ปานกลาง	4.78	0.44	มากที่สุด	0.37	3
รวม	3.43	0.47	ปานกลาง	4.77	0.39	มากที่สุด	0.38	-

จากตารางที่ 1 พบว่า พบว่าสภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มี 1 ด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้าน จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่วนที่เหลืออีก 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านบริหารจัดการห้องเรียน ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจริยธรรมและ

จรรยาบรรณวิชาชีพ รองลงมา คือ ด้านบริหารจัดการห้องเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับกับการพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ได้แก่ ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ ด้านบริหารจัดการห้องเรียน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาผู้เรียน และด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามลำดับ

2. แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ของครูศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์มีทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบ 26 แนวทางประกอบด้วย แนวทางองค์ประกอบที่ 1) ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพมี 4 แนวทาง 2) ด้านการวัดและประเมินผลมี 4 แนวทาง 3) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามี 5 แนวทาง 4) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรมี 3 แนวทาง 5) ด้านการบริหารจัดการห้องเรียนมี 4 แนวทาง และแนวทางองค์ประกอบที่ 6) ด้านการพัฒนาผู้เรียนมี 5 แนวทาง ความเหมาะสมของแนวทางโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ 14 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ จำนวน 2 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผล 2 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 3 ตัวชี้วัด 4) องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 2 ตัวชี้วัด 5) องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน 2 ตัวชี้วัด และ 6) องค์ประกอบด้านการพัฒนาผู้เรียน 3 ตัวชี้วัด และสอดคล้องกับสมรรถนะครู ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะหลัก 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู และสมรรถนะประจำสายงาน 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

5) ภาวะผู้นำครู 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

2. สภาพปัจจุบันในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มี 1 ด้านอยู่ในระดับมาก คือด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ส่วนที่เหลืออีก 5 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านบริหารจัดการห้องเรียน ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูผู้สอนมองว่าสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูยังไม่อยู่ในระดับดีนั้น เนื่องจากครูมีภาระหน้าที่มีงานด้านเอกสารเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งนโยบายทางการศึกษา หลักสูตรก็มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย จึงทำให้ผลการเตรียมความพร้อมของครูยังไม่เป็นที่น่าพอใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชุติพร เพ็ญจันทร์ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานของครูการศึกษานอกระบบ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่ามีปัญหาการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยเรียงลำดับปัญหาตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการสอนเสริม ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการพบกลุ่ม ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่องและด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการทำโครงการ ตามลำดับ (ชุติพร เพ็ญจันทร์, 2556) และผลการศึกษาของ ชนกพร จุฑาสงษ์ ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่าสภาพปัจจุบันของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ชนกพร จุฑาสงษ์, 2559)

3. สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ รองลงมา คือ ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับด้านการพัฒนาผู้เรียน รองลงมา คือ ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้

และด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูมีความต้องการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยนาท พลอยบุตร ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่าสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า การสร้างและพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ อยู่ในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การออกแบบการเรียนรู้ และการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ (ชัยนาท พลอยบุตร, 2559)

4. แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) องค์ประกอบด้านการวัดและประเมินผล 3) องค์ประกอบด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการหลักสูตร 5) องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และ 6) องค์ประกอบด้านการพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ นภมณฑ์ เจียมสุข ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการก้าวสู่การเป็นประชาคม พบว่ามีข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะใน 4 ด้าน คือ 1) สมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ 2) สมรรถนะด้านการออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) สมรรถนะด้านการวัดและประเมินผล 4) สมรรถนะองค์รวม (นภมณฑ์ เจียมสุข, 2555) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ นันทกา วารินิน ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านคือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ความสามารถในเนื้อหาสาระที่สอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งหลักการของรูปแบบมี 4 หลักการ คือ 1) สนองความต้องการของผู้รับการพัฒนา 2) การยืดหยุ่นของกระบวนการและวิธีการ 3) การมีส่วนร่วมของผู้รับการพัฒนา 4) ความแตกต่างระหว่างบุคคล (นันทกา วารินิน, 2557)

ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์ ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่าผลการประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 โดยรวมมีความสอดคล้องความ เหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสอดคล้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์มีทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบ 26 แนวทางประกอบด้วย แนวทางองค์ประกอบที่ 1) ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพมี 4 แนวทาง 2) ด้านการวัดและประเมินผลมี 4 แนวทาง 3) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษามี 5 แนวทาง 4) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรมี 3 แนวทาง 5) ด้านการบริหารจัดการห้องเรียนมี 4 แนวทาง และแนวทางองค์ประกอบที่ 6) ด้านการพัฒนาผู้เรียนมี 5 แนวทาง ความเหมาะสมของแนวทางโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ที่สุด ซึ่งแนวทางทั้ง 6 องค์ประกอบ 26 แนวทางนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำไปใช้ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของครูในสังกัดให้มีความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครู และเป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนในการปฏิบัติหน้าที่ด้านงานสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพอย่างแท้จริง ข้อเสนอแนะในการวิจัยและพัฒนาต่อไป

- 1) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการนำแนวทางทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ
- 2) ควรพิจารณาและศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจเป็นปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพของครูศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.

- ชนกพร จุฑาสงษ์. (2559). การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษาศุภบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชัยนาท พลอยบุตร. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชูลีพร เพ็ญจันทร์. (2556). การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษานอกระบบขั้นพื้นฐานของครูการศึกษานอกระบบ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดชัยภูมิ. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นภมณฑ์ เจียมสุข. (2555). การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทกา วารินิน. (2557). ศึกษาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูอนุบาล ในจังหวัดนครสวรรค์. ใน รายงานการวิจัย. ภาควิชาการอนุบาลศึกษา สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2561). พื้นฐานการวิจัยการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 8). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์. (2559). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). ข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.